

Juhász György (irodalomtörténész)

ORSZÁGOK, NÉPEK VAGY ETNIKUMOK...

Megjelent: a Magyar Nemzetben 2011. április 2-án Mezősgyén címmel

MIT ÜZEN A BALKÁN?

„Európa negyedik legerősebb hadserege [Jugoszláv Néphadsereg] megszegyenítve kapitultált Janez Jansa középkorú, pocakos polgárokból álló [szlovén] területvédelmi egységei előtt, akik úgy festettek hivalkodó győzelmi mámorukban, mint az éjszakai dorbézolásból hazatérő férjek.” (Szlavojub Gyukics)

ÖT TÖRÖK, ÖT GÖRÖG – ÖT MACEDÓN?

Minden nagyhatalom, vagy hatalmi csoport számára létezik egy gumicsont, amit se lenyelni, se kiköpní nem tud. Az USA számára ilyen Kuba, Kínának ilyen Tajvan. Az EU pedig dél-amerikai szappanoperába illő módon kezeli az 1952 (!) óta NATO-tag Törökország uniós csatlakozását, amely távolodva közeledik és közeledve távolodik. Ankara sürűn kap dicsérő, bátorító, majd feddő, többnyire kétértelmű és eufemisztikus üzeneteket Párizsból, Berlinből, Londonból, s összegzésként Brüsszelből is. Pedig a végső szót – ha egyáltalán valaha eljut Törökország a csatlakozásig – nem ezekben a városokban, de még nem is Madridban, Bécsben vagy Varsóban fogják kimondani, hanem az ügyben eddig mélyen és bölcsen hallgató, ősi rivális Athénban. Abban az Athénban, amely a rigorózus uniós biztosok szemeláttára könyvelt félre, hamisított statisztikákat, szolgálta-

tott fals államháztartási mérleget. Finoman szólva sajátos módon védte a görög nemzeti érdekeket, alaposan meg-megcsapolva az uniós támogatási kasszát. Ugyanez az eltökélt politika hajtotta Athént húsz éve is, amikor Macedónia 1991. szept. 8-án kikiáltotta függetlenségét, amit Bulgária – amely negyven évig ádáz vitát folytatott Belgráddal az ún. macedón-kérdésben – első ENSZ-tagállamként két nap múlva elismert. (Szófia számára a független Macedónia azt jelentette, mintha Erdély önálló országgá válna.)

Szerbia „elfelejtette” megtámadni Szkopjét. Milosevicsek éppen Horvátország lerohanásával foglalkoztak '91 őszén. Reagált viszont Athén, amely az igen szegény és elmaradott ország nevébe is belekötött – hivatkozván arra, hogy egy észak-görög tartomány neve is Macedónia – és a világszervezet elé citálta a fiatal államot. Az ENSZ keresztapaként lépett föl, s egy nevetséges, hosszú és bonyolult ország nevet alkotott: Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság (Former Yugoslav Republic Of Macedónia).

Ez az aprónak tűnő incidens mutatja meg igazán, hogy komoly kérdés esetén Athén nagyon meg fogja kérni az árát – vélhetően euró-milliárdokban, amelynek formáját majd megtalálják – a török uniós csatlakozásra adott görög igennek.

NAGY-SZERBIA HELYETT NAGY-ALBÁNIA?

Oldalágon megközelítve a kérdést igen tanulságos a macedóniai nemzetiségi statisztika. Szkopje függetlenségének deklarálása-kor mintegy 5-10%-nyi albán kisebbségről beszélt, majd pár év múlva „beismert” 20%-ot. Ma már a hivatalos statisztikák is 35%-ban (bő 700.000 fő) adják meg a macedóniai albánok számát, akik mellett élnek még törökök, görögök és szerbek is a Balkán egyik legelmaradottabb kis országában.

Mit érdekelt az EU-t a macedóniai albánok száma, amikor évekig lángokban állt Szarajevó, a szerbek leértek az Adriához (Maslenicai-hídfő), majd Európa „auschwitzi dicsőségére” jött a szerbek által elkövetett srebrenicai népirtás. Szenvedett a volt Jugoszlávia un. nyugat-balkáni fele. Megjegyzem, ma se nagyon érdekli Brüsszelt, ahogy Budapestet sem, az egyetemes albán-jelenség. Ami mellett viszont nem mehet el az EU, hogy jelenleg – már és még – két albán ország létezik, az egyik Tirana a másik Pristina fővárossal a balkán szívében és érintkezve az Adriával.

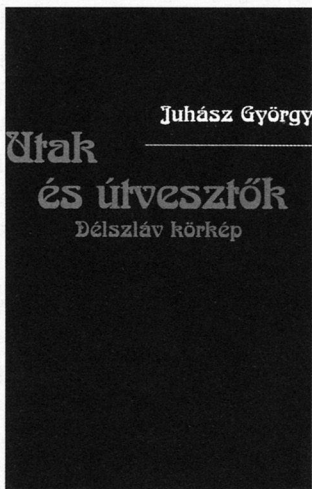
A Koszovói Köztársaság 2008. február 17-én kiáltotta ki függetlenségét, alapos lyukat ütve a teljesen új állammal a II. világháborút lezáró párizsi békeszerződésen. Brüsszelben akkora a nyelvi Babel, hogy már önmagukat sem értik, s blödkliket mondanak: „Koszovó nem lesz precedens!”. Persze, hogy nem lesz, hiszen már az! Koszovót eddig 75 ország ismerte el; köztük az USA, Németország, Franciaország, több jugoszláv utódállam és hazánk is 2008. március 19-én.

Napjainkban és a közel jövőben Pristina legfőbb célja az, hogy minél előbb ENSZ-tagállam legyen, s akkor... De addig? Tirana, amely 2009. ápr. 1. óta NATO-tag, azonnal jelezte, hogy „szomszédja” térítésmentesen használhatja a duresi kikötőt. A volt jugoszláv-albán határt soha nem sikerült hermetikusan lezárni, ma meg szinte teljes az átjárás a csak szimbolikusan létező, de kijelölt „mezsgyén”, ami balkáni értelmezésben olyan, mint egy ténylegesen létező vámunió. És azután pár év múlva, amikor Koszovó ENSZ tagállam lesz, ki állíthatja meg a két szuverén állam, immáron tényleges egyesülését? Ezt követi majd, Pristina szándékai

szerint a közös országgal határos országokban (Macedónia, Montenegró) az etnikai népszavazás. Ne feledjük Montenegróban (Crna Gora) 650.000 ember 55,2%-a döntött a Szerbiától való elszakadás mellett, köztük 16%-nyi albán és cigány 2006 júniusában, s lett az ország a Föld 194. állama.

Ma a térségi és az európai albánság összlétszáma eléri a 8 millió főt. A koszovói átlagéletkor 27-29 év és a népszaporulat sokszorosa az európai átlagnak, s ez elvezethet oda, hogy az albánok lélekszáma akár 10 éven belül 13 millióra nőhet, meghaladva a görögökét, s megduplázva Szerbiáét, ahol (a Presevo-völgyben) még mindig él százezer albán!

Csak emlékeztetni szeretném a tisztelt olvasót arra, hogy az SHS-királyság megalakulásakor, az I. világháború után, a hivatalos belgrádi statisztika 467.658 magyart és 439.657 albánt tartott nyilván. Ma a délvidéki magyarság 290.000 fő alatt van, Koszovó

pedig önálló állam, míg Szlovéniában 6000, Horvátországban pedig 16.000 magyar él.

Ott, ahol ilyen etnikai robbanás zajlik és zajlott le, mozog a pálya is, s változnak majd annak határai is. A széttagolt albánság nem felejt, s tudja, hogy 1941-44 között olasz protektorátusként már egyszer egy fedél alá kerültek az albániai, a koszovói, a macedóniai és a görögországi albánok a történelem folyamán először. A dolgok mai állása alapján pedig nem utójára.

TÉNYLEG VAN KÉT SZERBIA IS?

Igen, van. Csak szemérmesen nem beszélünk róla. Budapesten egyenesen elhallgatjuk. Az elhallgatásban óriási gyakorlatunk van. Az egyik a Republika Srbija, azaz a Szerb Köztársaság, Belgrád fővárossal, a másik meg a Republika Srpska, a boszniai szerbek köztársasága Banja Luka központtal. A magát „trianoni pózba” vágó Belgrád azonban nem tétlenkedik, s egyre szorosabb kapcsolatokat alakít ki a boszniai, ún. Száván (és Drinán) túli testvérekkel, hiába próbálja ezt cáfolni Boris Tadic szerb elnök. Banja Lukában pedig egyre gyakrabban hangzik fel a bűvszó: népszavazás, többször magának Milorad Dodik helyi szerb elnöknek a szájából.

Erre a folyamatra célzott a közelmúltban elhunyt Richard C. Holbrooke amerikai stardiplomata, aki atyja volt annak a boszniai háborút 1995-ben lezáró ún. daytoni békének, amit amúgy Párizsban írt alá Milosevics szerb, Tudjman horvát és Izetbegovics bosnyák elnök. (Az Ohio állambeli Wright-Patterson légi bázison kiszendített megállapodásban arról nem volt szó, hogy az amerikai légitámaszpont költségvetése akkor nagyobb volt, mint Bosznia-Hercegovináé.) Holbrooke maga említette, hogy kár volt ilyen fokú – állam az államban – státuszt

engedélyezni a teljes etnikai tisztogatást (értsd tömeggyilkosságot) elkövető szerbeknek.

A Szerbiával közvetlenül és hosszán határos Boszniai Szerb Köztársaság a BIH területének 49%-át teszi ki, lakosságának (4,5-4,6 millió fő) pedig 30%-át. Ha a két Szerbia még tovább közeledik, akkor Belgrád újra kacsintgathat az Adria felé.

Az már évek óta nyilvánvaló, hogy Bosznia-Hercegovinában komoly politikai szerb-horvát-bosnyák együttműködés nincs, de a Pax Americani békének köszönhetően már másfél évtizede vér nem folyik. De...

De nem sokkal jobb a helyzet az ország másik felében a Horvát-Bosnyák Föderáció területén sem, aminek ékes példája Mostar, az újjáépített „római” híddal. A Neretva folyó bal partján a katolikus horvátok, a jobb parton meg az egyre erősebben muzulmán (befolyás alá kerülő) bosnyákok.

Horvátország, hasonlóan Görögországhoz, saját jól fölfogott, rövid távú érdekei miatt, hallgat Bosznia-Hercegovina kérdésében, de ha Banja Luka beindítja, az amúgy egységes államként soha nem működött BIH felbomlasztását, Zágráb azonnal hallatni fogja a hangját, mert a „horvát Erdély” nem más, mint a jelentős horvát lakosságú Hercegovina.

Ha Bosznia-Hercegovina etnikailag újra „megmozdul” az rávilágít majd a szerbiai muzulmánok megoldatlan helyzetére. A Dél-Szerbia és Montenegró közé 6-6 körzettel beékelődött 1/3 Vajdaság méretű, Novi Pazar „fővárosú” Szandzsák (jelentése: zászló) tovább bonyolíthatja azokat az etnikai folyamatokat, amit „Dayton” nem lezárt, hanem csak lefagyasztott.

QUO VADIS CROATIA?

Ha Horvátország eljövendő éveit boncolgatjuk, két biztosan bekövetkező eseményre kell(ene) pl. a Külügyminisztériumnak) fi-

gyelni. Az első, hogy a közeli jövőben lezárul majd Horvátország viharoktól sem mentes uniós csatlakozása. Zágráb legkésőbb két-három éven belül, a horvátok körében egyre népszerűtlenebb EU tagja lesz. Ha ez eltolódik, akkor az első helyre „jön fel” a 2012 tavaszán esedékes horvát parlamenti választás, amelynek biztos vesztese a jelenleg kormányzó, Jadranka Kosor vezette HDZ (Horvát Demokrata Közösség). Az elmúlt két ciklus alatt a derék horvát jobb-jobbközép oldal szinte pontosan azt művelte szomszédunknál, mint nálunk Gyurcsány és klánja illetve klónja(i). Újra megismétlődik majd az, ami 1999. december 10. (Franjo Tudjman elnök halála) után bekövetkezett. Az akkori, első Orbán-kormánynak 2000-től az Ivica Racan (a horvát Németh Miklós) vezette szocialista kormány lett a partnere. Racan halálát, s személyiségének hiányát, a mai napig nem heverte ki a HSP, amelynek nincs karizmatikus vezetője. A HDZ korábban megkérdőjelezhetetlennek számító első embere Ivo Sanader – aki jelenleg osztrák őrizetben van, s kiadatására vár Zágráb – pótlása pedig a jobb oldalon, csak a méretes választási vereség utánra tehető, ha egyáltalán még föl tud állni a párt. Ennek a katasztrofális vereségnek az előszele már elérte a HDZ-t tavaly, amikor a szocialista jelölt Ivo Josipovics úgy nyerte meg a kétfordulós köztársasági elnökválasztást, hogy a jobboldal jelöltje a második fordulóra már be sem jutott. (Horvátországban a polgárok választják az államfőt, s nem parlamenti „ajándék”.)

Itt kell áttérnünk arra, amikor a baloldali vezetésű Horvátország az EU tagja lesz, s ezzel a pillanattal Szerbia unós csatlakozásának legfőbb „őre”. Budapest, ahogy eddig is tette, most éppen Belgrádot akarja a saját hátán becipelni az unióba, nem figyelvén arra, hogy más lesz a „prímhegedűs” ebben a felvonásban is.

Horvát barátaink soha nem fogják elfelejteni – erről a média naponta gondoskodik – az 1991-1998 közötti kegyetlen és véres szerb katonai agressziót, a politikai vezetésben pedig pártállás nélkül mélyen él az az uniós csatlakozási kálvária, amelynek egyik okozója Szlovénia volt. Zágráb mielőtt igent mondana ugyanazt az utat (helyesen vesszőfutást) fogja végigjárni Belgráddal, amit Ljubljana járatott végig vele.

A GYORSREAGÁLÁSÚ MAGYAR HADTEST?

Az eddig kifejtett, s hamarosan bekövetkező balkáni tektonikus mozgásokra, a jelek szerint, a magyar külpolitika nincs fölkészülve. Ennek oka az lehet, hogy a mára kialakult helyzetet statikusan szemléli, s mind a daytoni békét, mind a független Koszovó megalakulását zárókönek tekinti, s nem számol a Balkánon a felszín alatt játszó igen erős etnikai, demográfiai és geográfiai folyamatokkal.

Szerbia példáján ezt bemutatva, az elmúlt húsz évben azt láthatjuk, hogy Belgrád első katonai vereségét Szlovéniában (lásd az idézetet!) szenvedte el. Majd kizavarták a szerb janicsárokat Horvátországból, az USA (elnézést a NATO) kibombázta a Jugoszláv Néphadsereget Boszniából. Azonban ez a három súlyos katonai vereség még mindig nem vette el Belgrád kedvét a genocídiumtól, s rátámadtak Koszovo-Metohiára, így a következetes Bill Clinton újból szétlövette Milosevicet és bandáját.

Mára már a magyar külpolitika is ért el sikereket Belgrád irányában: magyar-szerb történész vegyes-bizottság fogja vizsgálni, azok megtörténte után 67 évvel, a jugoszláv (szerb) partizánok és partizánná átvett csetnikek 1944/45-ös délvidéki vérengzéseit; 40.000 magyar (gyermek, nő, férfi, idős ember, teljes család és falvak) brutális kegyet-

lenséggel való, válogatás nélküli kiírtását. Talán mire a Szerbiában sajátos körülmények között elítélt temerini magyar fiuk börtönbüntetése (még 5 év) lejár, a történész-bizottság megállapítja majd a magyar holokausz tényét, amit amúgy mindenki tud.

Nehéz olyan országban nemzetstratégiai külpolitikáról beszélni, ahol egy emberöltő alatt, Horn Gyula, Kovács László kétszer is, sőt még Göncz Kinga is lehetett külügyminiszter, s közben: „zavaros, bölcs és nagy volt a Duna.”, míg a szlovákok el nem terelték.

Nem felejtene, áldozatok dédunokái és ükunokáik ministráltak a budapesti Szent István Bazilikában 2010. november 28-án

*Regint nekem embernek a lagere. 11. 20. évi
elhelyezték Verbászról a katonákat és Zela baccinak is el kellett
monnia Tulakra, elgit beszerelték, de ő sem akar itt maradni.*

V-9

*Tegnap itt áthaladtak 4700 fegyver. Szörnyű kép volt és utat
lefogva, rongyosan, naptól barnán és a portól sűrűn. Egyik vagy másik nem tudta megállni és a földről
néhány szöved felváltva rögtön kardjával, vagy kővel
vertek köztük. Az útról tudom hogy vagy 1000 esett és ki*

Részletek egy verbászi asszony naplójából, melyet 1945. tavaszán vezetett.